

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU – 4101-02004/2014

P/14/124

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

ul. Okopowa 7, 20-022 Lublin

T +48 81 461 31 20, F +48 81 461 31 11

llu@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-112, 20-001 Lublin 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/124 – Skuteczność przyjętych procedur i podejmowanych działań w celu ograniczenia prawdopodobieństwa wystąpienia w Polsce afrykańskiego pomoru świń.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontroler	Wojciech Niemyski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 92243 z dnia 16 października 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Białej Podlaskiej (dalej: „PIW BP”), ul. Stefana Żeromskiego 1, 21-500 Biała Podlaska.
Kierownik jednostki kontrolowanej	lek. wet. Radomir Bańko, Powiatowy Lekarz Weterynarii w Białej Podlaskiej (dalej: „PLW BP”), od dnia 1 stycznia 1999 r. (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania Powiatowego Lekarza Weterynarii w Białej Podlaskiej, w okresie od 1 lipca 2013 r. do 30 września 2014 r., zmierzające do ograniczenia prawdopodobieństwa wystąpienia afrykańskiego pomoru świń (ang. African Swine Fever, dalej: „ASF”) na terenie powiatu bialskiego oraz miasta Biała Podlaska. W tym celu opracowano i aktualizowano plan gotowości zwalczania ASF oraz w ramach realizacji Programu wczesnego wykrywania ASF² przeprowadzono kontrole zabezpieczenia epizootycznego, wynikającego z rozporządzeń Wojewody Lubelskiego³. Wyznaczeni lekarze weterynarii prawidłowo przeprowadzili perlustrację trzody chlewnej wraz z badaniem klinicznym, natomiast przemieszczenia świń odbywały się po wydaniu przez PLW BP pozwolenia na to przemieszczenie oraz świadectwa zdrowia. Realizując Program wczesnego wykrywania ASF wyznaczeni lekarze weterynarii nie pobrali prób do analizy na obecność wirusa ASF od 46 świń poddanych ubojowi na użytek własny, do czego zobowiązywał pkt 3.2.2. ppkt 3 tego programu.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Program mający na celu wczesne wykrycie zakażeń ASF wprowadzony rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 stycznia 2014 r. (Dz. U., poz. 115), obowiązujący od 2.07. do 31. 12.2013 r. oraz rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 lipca 2014 r. (D. U., poz. 996), obowiązujący od 1.01 do 31.12.2014 r., zwany w treści wystąpienia pokontrolnego „Programem wczesnego wykrywania ASF”.

³ Rozporządzenia: nr 2 z dnia 7 sierpnia 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Lubel., poz. 3697) i nr 3 z dnia 14 listopada 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Lubel., poz. 4613) obydwu w sprawie zarządzenia środków w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń na terytorium Białorusi i możliwości jego przeniesienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz nr 1 z dnia 17 lutego 2014 r. w sprawie zarządzenia środków w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń na terytorium Białorusi i Litwy oraz możliwości jego przeniesienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. Urz. Woj. Lubel., poz. 776).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Zabezpieczenie Polski przed wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń

Opis stanu
faktycznego

1.1. Zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt⁴ (dalej: „ustawa o ochronie zdrowia zwierząt”) w PIW BP funkcjonował rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną w zakresie trzody chlewnej. Rejestr był aktualizowany w oparciu o dane z Systemu Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt (dalej: „SIRZ”), przekazywane na wniosek PLW BP przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Lubelski Oddział Regionalny Biuro Powiatowe w Białej Podlaskiej (dalej: „ARIMR BP”) oraz o zgłoszenia składane przez rolników bezpośrednio do PIW BP, informacje pozyskane przez pracowników PIW BP w trakcie kontroli gospodarstw, a także dane z systemu Vetlink, prowadzonego w ramach zwalczania choroby Aujeszky'ego. Rejestr podmiotów wykonujących działalność nadzorowaną w zakresie trzody chlewnej zawierał elementy określone w art. 11 ust. 2 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt.

(dowód: akta kontroli str. 88, 469-490)

1.2. Od 1 lipca do 31 grudnia 2013 r. łączne wydatki na realizację Programu wczesnego wykrywania ASF w PIW BP wyniosły 324.505,00 zł⁵, a w okresie od 1 stycznia do 30 września 2014 r. wydatki te wyniosły 312.487,50 zł⁶. Badanie próby wydatków⁷ z 2014 r., na łączną kwotę 126.981,15 zł (33,8%) potwierdziło, iż zostały poniesione w związku z realizacją Programu wczesnego wykrywania ASF oraz prawidłowo zakwalifikowane do poszczególnych kategorii sprawozdawczych. Oględziny przeprowadzone w toku kontroli potwierdziły przygotowanie PIW BP na wypadek wystąpienia ogniska wirusa ASF. Na wyposażeniu PIW BP znajdowały się m. in.: środki dezynfekujące, odzież ochronna (kombinezony, maski, ochraniacze na buty, rękawice), maty dezynfekujące, opryskiwacze do dezynfekcji, znaki pionowe do oznakowania ogniska wirusa ASF.

(dowód: akta kontroli str. 4-87)

W II połowie 2013 r. pobrano próbki do badań od: 30 świń żywych⁸, 20 świń padłych, 34 świń ubitych na użytek własny oraz 1.020 dzików odstrzelonych i 4 dzików padłych. Z kolei w okresie od 1 stycznia do 30 września 2014 r. próbki pobrano od: 9 świń żywych, 6 świń padłych, 19 dzików padłych oraz 849 dzików odstrzelonych.

(dowód: akta kontroli str. 89-277, 495-496)

⁴ Dz. U. z 2014 r., poz. 1539.

⁵ Koszty wg kategorii: badania – 275.033 zł, czyszczenie i dezynfekcja – 44.083,09 zł, inne koszty – 3.181,03 zł, koszty próbkobrania i dojazdy – 1.712,35 zł, wynagrodzenia – 495,53 zł.

⁶ Koszty wg kategorii: koszt pobrania próbek – 1.685,81 zł, koszty analizy – 220.549,00 zł, koszty badań klinicznych stad wraz z przeprowadzeniem szkoleń indywidualnych – 88.210,89 zł, koszty wydruku ulotek informacyjnych – 2.041,80 zł.

⁷ Szczegółowe badaniem objęto po 5 najwyższych wartościowo wydatków w kategoriach: koszt pobrania próbek (1.033,67 zł), koszt analizy (96.929,00 zł), badanie kliniczne stad wraz z przeprowadzeniem szkoleń indywidualnych (26.976,68 zł) oraz jedyny wydatek poniesiony w kategorii koszty wydruku ulotek informacyjnych (2.041,80 zł). PIW BP nie wykazał wydatków w kategoriach: inne koszty razem oraz koszty prowadzonych szkoleń grupowych.

⁸ Pochodzących z 26 stad (w tym: 23 stada po jednej próbie, 2 stada po 2 próby oraz 1 stado, gdzie pobrano 3 próby).

Według rozporządzeń Wojewody Lubelskiego⁹ powiatowy lekarz weterynarii pobiera próby do badań w kierunku wykrycia ASF w przypadku zgłoszeń padłych świń, przy przekroczeniu odsetka padnięć w stadzie powyżej: prosięta – 20%, warchlaki – 10%, tuczniki – 5%. PIW BP posiadał informacje o przypadkach przekroczenia odsetka padnięć w stadach powyżej 15% (w skrajnych przypadkach odsetek padnięć wynosił nawet 100%), a także o przypadkach zgłoszeń zwierząt do utylizacji. Informacje te przekazywane były cyklicznie przez ARiMR BP, a także przez podmiot zajmujący się utylizacją zwierząt. Przykładowo, na dzień 17 lutego 2014 r. ARiMR BP wskazał siedem siedzib stad z odsetkiem padnięć lub utylizacji przekraczającym 15%. W kolejnych pismach ARiMR BP poinformował PIW BP o kolejnych 23 siedzibach stad o analogicznym stopniu padnięć lub utylizacji. Pomimo istnienia obowiązku wynikającego z ówczesnie obowiązujących rozporządzeń Wojewody Lubelskiego, jedynie w trzech przypadkach pracownicy PIW BP lub urzędowi lekarze weterynarii przeprowadzili kontrole stanu zdrowia zwierząt w siedzibie stada, gdzie w wyniku przeprowadzonych badań klinicznych wykluczono podejrzenie wystąpienia ASF i odstąpiono od pobrania próbki do analizy laboratoryjnej. W pozostałych przypadkach wskazanych przez ARiMR BP pracownicy PIW BP ograniczyli się do przeprowadzenia rozmów telefonicznych z posiadaczami stad, natomiast nie wykonali badań klinicznych zwierząt oraz nie pobrali prób do analiz. Pracownicy PIW BP nie dokonywali również analizy struktury padnięć w poszczególnych kategoriach zwierząt (prosięta, warchlaki, tuczniki). Przeprowadzenie takiej analizy możliwe było wyłącznie w siedzibie stada, w oparciu o księgę stada. W zakresie odstąpienia od badania klinicznego w siedzibie stada PLW BP wyjaśnił, że: „Analiza telefoniczna upadków zgłoszonych przez ARiMR wykazała brak potrzeby przeprowadzania badań klinicznych w związku z tym, iż właściciele nie rejestrowali żadnych objawów choroby w stadach, w jednym przypadku upadki dotyczyły uduszeń prosiąt przez matkę, w części stad nie było już zwierząt, z wywiadu wynikało, że rolnicy w jednym czasie zgłaszali upadki większej ilości sztuk, choć faktycznie dotyczyły one pojedynczych upadków w odleglejszym okresie czasu, dokonywanie zgłoszenia odbywało się po sprzedaży całego stada, a zgłoszenie upadków było niezgodne ze stanem faktycznym. Część upadków zdarzyła się przed przeprowadzeniem perlustracji przez lek. wet. wolnej praktyki w związku z tym, iż nie zgłaszali oni problemów zdrowotnych w tych stadach uznano, że nie ma potrzeby przeprowadzania w tych stadach badań klinicznych. Pouczano właścicieli o konieczności zgłaszania na bieżąco zdarzeń (do 30 dni od daty zdarzenia), oraz przypominano o natychmiastowym zgłaszaniu do PLW podejrzeń o ASF (...)”.

(dowód: akta kontroli str. 219-277, 493-494)

Od 7 sierpnia 2013 r. do 20 lutego 2014 r. Wojewoda Lubelski wprowadził na terenie powiatu bialskiego oraz miasta Biała Podlaska zakaz uboju świń na użytek własny w gospodarstwie. Pismem nr GIWz-402-35/2013 z 13 września 2013 r. (data wpływu do PIW BP: 17.09.2013 r.) Zastępca Głównego Lekarza Weterynarii polecił stosowanie Programu mającego na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń oraz poszerzenie wiedzy na temat ryzyka wystąpienia tej choroby na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na rok 2013. Zgodnie z programem na terenie powiatu bialskiego oraz miasta Biała Podlaska urzędowi lekarze weterynarii powinni pobierać próbki do badań laboratoryjnych na obecność wirusa ASF również od świń poddanych ubojowi na użytek własny. W okresie od 7 sierpnia do 31 grudnia 2013 r. na terenie gospodarstw poddano ubojowi 209 świń. Pomimo, że we wszystkich przypadkach lekarze weterynarii przeprowadzili badanie

⁹ Rozporządzenia: nr 3 z dnia 14 listopada 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Lubel., poz. 4613), nr 1 z dnia 17 lutego 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Lubel., poz. 776), nr 2 z dnia 20 lutego 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Lubel., poz. 826 ze zm.).

na obecność włośni, to od 46 świń¹⁰ nie pobrano prób do analizy na obecność wirusa ASF. PLW BP wyjaśnił, że: „(...) Uboje w zagrodzie na użytek własny nie były sankcjonowane przez powiatowego lekarza weterynarii, który nie wydał żadnego zezwolenia w tym zakresie (...) ubojów dokonali nieświadomi rolnicy, którzy zgłosili się do lek. wet. wolnej praktyki celem przeprowadzania badania mięsa. Ze względów etycznych z uwzględnieniem ochrony zdrowia publicznego w tym także aspektu zwalczania ASF lek. wet. nie mogli odmówić przeprowadzenia takiego badania ale jednocześnie informowali tych hodowców o całkowitym zakazie przeprowadzania ubojów na użytek własny w zagrodzie (...) Przy wykonywaniu badania mięsa analizując sytuację stada z którego pochodziły ubijane świny lek. wet. nie stwierdzili elementów wskazujących na choroby zakaźne i zaraźliwe (...)”.

(dowód: akta kontroli str. 495-525)

1.3. W PIW BP opracowano plan gotowości zwalczania ASF na terenie powiatu bialskiego i miasta Biała Podlaska. Plan ten zawierał m. in. charakterystykę powiatu bialskiego, strukturę Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego (dalej: „PZZK”), skład osobowy Zespołu Kryzysowego przy PLW BP, zadania i kompetencje członków tego zespołu oraz zadania podmiotów zewnętrznych¹¹, uczestniczących w procesie zwalczania ASF. Plan ten nie został jednak uzupełniony o elementy dotyczące miasta Biała Podlaska, w szczególności: brak charakterystyki miasta Biała Podlaska oraz brak załącznika przedstawiającego strukturę Centrum Zarządzania Kryzysowego miasta Biała Podlaska. W trakcie kontroli NIK uzupełniono plan gotowości o brakujące elementy. W dniu 12 listopada 2014 r. Wojewódzki Lekarz Weterynarii zatwierdził aktualizację planu gotowości zwalczania ASF na terenie powiatu bialskiego i miasta Biała Podlaska.

W dniu 9 grudnia 2012 r. PLW BP opracował plan szkoleń na lata 2013-2014 w zakresie ochrony zdrowia świń i warunków sanitarno-weterynaryjnych zapobiegających zakażeniu wirusem ASF. W planie ujęto zarówno instytucje, których udział w przeciwdziałaniu ASF przewidziano w planie gotowości zwalczania ASF tj. policja, straż pożarna, przedstawiciele samorządów, zarządy dróg, służby sanitarne; jak również podmioty niewymienione w planie gotowości zwalczania ASF tj. służba celna, straż graniczna, zarząd przejść granicznych, nadleśniczy, związki hodowców trzody chlewnej, myśliwi, podmioty uczestniczące w obrocie trzodą chlewną (pośrednicy, skup, obrót, ubój). Szkolenia dotyczące przeciwdziałania ASF w stosunku do przedstawicieli policji, straży pożarnej, zarządów dróg, służb sanitarnych przeprowadzono w ramach posiedzeń PZZK. Szkolenia przeprowadzono: 29 września 2013 r. oraz w dniach 21 i 26 lutego 2014 r. w związku z ogłoszeniem odpowiednio rozporządzenia Wojewody Lubelskiego Nr 1 z dnia 17 lutego 2014 r. oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem u dzików afrykańskiego pomoru świń. W latach 2013-2014 cyklicznie przeprowadzano szkolenia dla lekarzy weterynarii oraz podmiotów uczestniczących w obrocie trzodą chlewną. Ponadto, na przełomie września i października 2013 r. pracownicy PIW BP oraz przedstawiciele PZZK uczestniczyli w ćwiczeniach LIBERO sprawdzających w praktyce funkcjonowanie procedur przyjętych do zwalczania ASF.

(dowód: akta kontroli str. 278-375)

¹⁰ Świnie poddane ubojowi na użytek własny w okresie od 18 września do 31 grudnia 2013 r.

¹¹ Starosta, prezydent, komendant policji, komendant straży pożarnej, inspektor sanitarny, zarząd dróg i inne.

1.4. W okresie od 1 stycznia do 26 lutego 2014 r. pracownicy PIW BP przeprowadzili 12 kontroli (6 planowych, 6 doraźnych) mających na celu sprawdzenie realizacji przez rolników zakazów oraz nakazów zawartych w rozporządzeniach Wojewody Lubelskiego, wydanych w związku z zagrożeniem wirusem ASF. Wraz z ogłoszeniem w dniu 26 lutego 2014 r. rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi¹² liczba kontroli wzrosła i w okresie od 27 lutego do 31 marca 2014 r. wyniosła 77 kontroli (35 planowych, 42 doraźne). W 40% skontrolowanych gospodarstw stwierdzono uchybienia dotyczące braku mat dezynfekcyjnych lub środków dezynfekcyjnych, natomiast w trzech przypadkach stwierdzono nieaktualność wpisów w księdze rejestracji świń dotyczącej przemieszczeń. Stwierdzone uchybienia usunięto w trakcie kontroli weterynaryjnej. W 10% skontrolowanych gospodarstw stwierdzono nieterminowość zgłoszeń przemieszczeń świń do ARiMR oraz brak zgłoszeń przemieszczeń z lat ubiegłych. W takich przypadkach rolnicy kierowani byli do ARiMR, celem złożenia stosownych wyjaśnień. W dwóch przypadkach stwierdzono brak ogrodzenia gospodarstwa. W oparciu o przeprowadzoną analizę ryzyka oraz biorąc pod uwagę fakt, iż gospodarstwa nie były położone w pobliżu kompleksów leśnych, oraz były obiektami zamkniętymi, poinformowano właścicieli o konieczności wykonania takiego ogrodzenia oraz poinformowano o możliwej konsekwencji odmowy wypłaty odszkodowania w przypadku wybuchu choroby na terenie gospodarstwa. Ponadto, pracownicy PIW przeprowadzali kontrole wspólne z Policją, w wyniku których stwierdzono trzech przypadki nielegalnego uboju świń na własne potrzeby oraz przypadek nielegalnego obrotu świń. Stwierdzone przypadki zostały przekazane do organów ścigania.

(dowód: akta kontroli str. 469-490)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono niepobranie prób do analizy na obecność wirusa ASF od 46 świń poddanych ubojowi na użytek własny, do czego zobowiązywał pkt 3.2.2. ppkt 3 Programu wczesnego wykrywania ASF.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na ubój świń na użytek własny w gospodarstwach. W okresie od 7 sierpnia do 31 grudnia 2013 r. takiemu ubojowi poddano 209 świń pomimo obowiązywania zakazu¹³. W ocenie NIK za niewystarczające należy uznać działania wyznaczonych lekarzy weterynarii w stosunku do stad wskazanych przez ARiMR BP, w których stwierdzono podwyższony stosunek padnięć. W przypadku wystąpienia zakażenia wirusem ASF istniało ryzyko rozprzestrzenienia się wirusa w wyniku niezastosowania adekwatnych środków zabezpieczających transport świń do punktu utylizacyjnego.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

¹² Rozporządzenie w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem u dzików afrykańskiego pomoru świń (Dz. U., poz. 247 ze zm.), zwane w treści wystąpienia pokontrolnego: „rozporządzeniem z 26.02.2014 r.”.

¹³ Zakaz wprowadzony rozporządzeniami Wojewody Lubelskiego: nr 2 z dnia 7 sierpnia 2013 r. oraz nr 3 z dnia 14 listopada 2013 r.

2. Działania organów państwa po stwierdzeniu wirusa afrykańskiego pomoru świń na terenie Polski

Opis stanu faktycznego

2.1. Na przełomie lutego i marca 2014 r. na terenie powiatu bialskiego oraz miasta Biała Podlaska przeprowadzono perlustrację stad świń oraz liczebności świń w tych stadach. W oparciu o dane przekazane przez ARiMR BP na dzień 4 grudnia 2013 r. w SIRZ zarejestrowanych było 6.899 siedzib stad, w których znajdowało się 202.196 szt. trzody chlewnej. Przed przystąpieniem do perlustracji PIW BP ponownie ustalił liczbę stad oraz łączną liczbę świń w tych stadach. Informację w tym zakresie pozyskano z systemu Vetlink. W ramach perlustracji przeprowadzono weryfikację stanu zdrowia stad trzody chlewnej poprzez badanie kliniczne, a także sprawdzono realizację przez posiadaczy stad świń warunków zabezpieczenia epizootycznego. Ponadto, urzędowni lekarze weterynarii informowali posiadaczy świń o obowiązkach: utrzymywania świń w sposób wykluczający kontakt z wolnożyjącymi dzikami, prowadzenia spisu świń z podziałem na grupy, zgłaszania upadków do PLW, zabezpieczenia paszy przed dostępem zwierząt wolnożyjących, zaopatrzenia gospodarstw w maty dezynfekujące oraz prowadzenia i aktualizowania księgi rejestracji świń. Wyniki perlustracji przedstawiono w postaci protokołu według wzoru określonego w planie gotowości zwalczania ASF. Perlustracji poddano 7.104 gospodarstwa, wśród których stwierdzono 3.231 gospodarstw pustych. W pozostałych 3.873 gospodarstwach stwierdzono łącznie 95.370 szt. świń. Pomimo stwierdzonej rozbieżności w liczbie świń ustalonej w wyniku perlustracji w stosunku do stanów wynikających z systemów informatycznych upoważnieni pracownicy PIW BP nie skorzystali z procedury aktualizacji danych w SIRZ przewidzianej rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2010 r.¹⁴

(dowód: akta kontroli str. 376-381, 469-490)

W okresie od 26 lutego do 31 marca 2014 r. PLW BP wydał:

- 460 pozwoleń na przemieszczenie 19.039 sztuk świń z terenu powiatu bialskiego poza ten obszar,
- 454 świadectwa zdrowia dotyczące 14.993 sztuk świń w związku z ich przemieszczeniem z terenu powiatu bialskiego poza obszar powiatu,
- 52 pozwolenia na przemieszczenie 1.069 sztuk świń wewnątrz obszaru powiatu bialskiego,
- 52 świadectwa zdrowia dotyczące 980 sztuk świń w związku z ich przemieszczeniem w ramach obszaru powiatu bialskiego.

W analogicznym okresie do PLW BP zgłoszono sześć przemieszczeń świń na teren powiatu bialskiego spoza tego obszaru. Przemieszczenia dotyczyły łącznie 1.030 sztuk świń pochodzących z terenu powiatu łosickiego. W toku kontroli NIK ustalono, iż w dniu 20 stycznia 2014 r. nastąpiło przemieszczenie czterech sztuk świń z terenu powiatu łosickiego na teren powiatu bialskiego, o których PLW BP nie został poinformowany przez powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca pochodzenia.

Analiza dokumentacji z 25 przemieszczeń świń wykazała, iż wszyscy lekarze weterynarii przeprowadzający badanie kliniczne świń przed ich przemieszczeniem:

- zostali wyznaczeni do wykonywania czynności urzędowych decyzją PLW BP,

¹⁴ Upoważnieni pracownicy Inspekcji Weterynaryjnej mogą składać wnioski do ARiMR o uzupełnienie lub skorygowanie danych w SIRZ m. in. w zakresie liczebności stad.

o której mowa w art. 16 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej¹⁵ oraz została z nimi zawarta umowa o wykonywanie czynności urzędowych, opisana w art. 16 ust. 3 tej ustawy,

- posiadali upoważnienie do wykonywania czynności kontrolnych, o którym mowa w art. 19 ust. 1a i 1b ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej.

W przypadkach przemieszczeń z obszaru objętego ograniczeniami poza ten obszar adresatem pozwolenia na przemieszczenie świń, oprócz wnioskodawcy, był również powiatowy lekarz weterynarii właściwy dla miejsca przeznaczenia świń. Pozwolenia na przemieszczenie przekazywane były do powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca przeznaczenia w sposób zapewniający możliwość monitorowania wwożonych świń. W badanej próbie nie stwierdzono przypadków, w których liczba świń wskazana na świadectwie zdrowia przewyższała liczbę świń wskazaną w pozwoleniu na przemieszczenie świń.

Przeprowadzona analiza wykazała jednocześnie uchybienia w dokumentacji 15 spośród 25 przemieszczeń poddanych badaniu polegające na: niewskazaniu środka transportu (4 przypadki) oraz błędnym wskazaniu numeru oznaczenia świń (3 przypadki) tj. elementy określone w § 1 ust. 3 pkt 4 i 7 rozporządzenia z 26.02.2014 r. Stwierdzono również, że w dwóch przypadkach PLW BP wydał pozwolenie na przemieszczenie świń przed uzyskaniem zgody powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca przeznaczenia, czym naruszono § 3 ust. 3 rozporządzenia z 26.02.2014 r. Ponadto, osiem świadectw zdrowia (32%) wypełniono nierzetelnie (nie wypełniono części IX „Informacja zdrowotna”), natomiast w czterech przypadkach (16%) złożone wnioski o wydanie pozwolenia na przemieszczenie świń nie zostały przez wnioskodawców podpisane. W powyższej kwestii PLW BP wyjaśnił, że: *„Świadectwa zdrowia nie zawierały nr środka transportu – w wyniku omyłki polegającej na tym, że wydany oryginał bez nr środka transportu został uzupełniony, a kopia nie lub podkładka została podłożona omyłkowo tylko pod oryginał. Właściciel – hodowca zgłosił na wniosku tylko nr swojego gospodarstwa zamiast nr świń, które zakupił. Zgoda powiatowego lekarza weterynarii ze względu na miejsce przeznaczenia została wydana o jeden dzień później ponieważ uzgodniono telefonicznie taką zgodę na to przemieszczenie, a niewłaściwie wpisano datę wydania. Lekarze weterynarii nierzetelnie wypełniający w świadectwie zdrowia w części IX „Informacja zdrowotna” sugerowali się tym, że dane te zostały wymienione w punkcie VIII i taka forma wystawienia świadectwa zdrowia jest poświadczeniem właściwej jakości zdrowotnej. PLW pouczył tych lekarzy weterynarii o właściwym wypisywaniu świadectw. Złożone wnioski o wydanie zezwolenia nie zostały przez wnioskodawców podpisane przez niedopatrzenie ze względu na dużą ilość składanych wniosków w jednym czasie i pośpiechu wynikającego z konieczności szybkiego działania (sprzedaży przerośniętych tuczników co było spowodowane blokadą sprzedaży świń)”*.

(dowód: akta kontroli str. 419-494)

Analiza 80 zgłoszeń¹⁶ przemieszczeń ujętych w SIRZ wykazała, że w 11 przypadkach¹⁷ przemieszczenia świń dokonano bez uzyskania pozwolenia i świadectwa zdrowia. PLW BP wyjaśnił, że: *„PLW nie otrzymał wniosków w sprawie przemieszczeń jakie miały miejsce bez wydania zgody i świadectwa zdrowia, nie miał więc wiedzy dotyczącej tych przemieszczeń w związku z powyższym nie*

¹⁵ Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744 ze zm.

¹⁶ Z przekazanej przez ARiMR BP bazy danych zgłoszonych przemieszczeń wytypowano przemieszczenia zrealizowane w okresie 26.02-19.03.2014 r. Wytypowano 80 rekordów spełniających parametry zastosowanego filtra daty.

¹⁷ 11 zgłoszeń dotyczących ośmiu przemieszczeń (wystąpiły przypadki zgłoszenia przemieszczenia zarówno przez wysyłającego jak i odbiorcę), w ramach których przetransportowano łącznie 59 świń.

zastosował żadnych środków dyscyplinujących (...)". W okresie od 26 lutego do 31 marca 2014 r. PLW BP nie występował do ARiMR o zestawienie przemieszczeń w celu weryfikacji z wydanymi pozwoleniami na przemieszczenie gdyż (...) wiązałoby się to z długim oczekiwaniem na odpowiedź z ARiMR oraz potrzebą przeanalizowania danych koniecznych do przefiltrowania i porównania wszystkich przemieszczeń. W okresie 26.02-30.03.2014 r. PLW dostępnymi siłami i środkami był w stanie załatwiać tylko bieżące sprawy związane ze składaniem wniosków przez rolników, których w omawianym okresie było ponad 500 (...)"

(dowód: akta kontroli str. 382-418, 493-494)

Na terenie powiatu bialskiego oraz miasta Biała Podlaska nie wystąpiła zwłoka w wydawaniu pozwoleń na przemieszczenie świń. Obowiązek uzyskania takiego pozwolenia wprowadzono rozporządzeniem z 26.02.2014 r. i w tym samym dniu wydano pierwsze pozwolenie na przemieszczenie świń. Kolejne pozwolenia na przemieszczenie świń wydawano stosownie do wniosków składanych przez posiadaczy świń.

(dowód: akta kontroli str. 469-490)

2.2. W II połowie 2013 r. w zakresie występowania wirusa ASF przekazano do analizy laboratoryjnej 1.108 prób mięsa. Próby pobrano od 84 świń pochodzących z 67 gospodarstw oraz od 1.024 dzików. Z kolei w okresie od 1 stycznia do 30 września 2014 r. do analizy laboratoryjnej przekazano próbki pobrane od 900 szt. zwierząt. W 32 przypadkach próbki pochodziły od świń, pobranych w 32 gospodarstwach, natomiast w 868 przypadkach próbki pobrano od dzików. Pobrane próbki przekazywano do Państwowego Instytutu Weterynaryjnego Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach a łączny koszt przeprowadzenia analiz laboratoryjnych wyniósł 273.676 zł w II połowie 2013 r. oraz 220.549 zł w okresie I-IX.2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 464-465)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W przypadku rozbieżności, wynoszącej ponad 100%, pomiędzy faktyczną liczbą świń, a liczbą wynikającą z SIRZ, za celowe należy uznać kierowanie wniosków, o dokonanie korekty lub uzupełnienia danych, o których mowa w § 9 ust. 1 pkt 3 lit. a-s rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2010 r.¹⁸. NIK zwraca jednocześnie uwagę na dołożenie należytej staranności w wydawaniu pozwoleń na przemieszczenie świń oraz świadectw zdrowia. Prawidłowo wypełnione dokumenty są szczególnie istotnym źródłem informacji o zwierzętach przemieszczanych w obszarze objętym ograniczeniami.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

¹⁸ Rozporządzenie w sprawie wykonywania nadzoru w zakresie identyfikacji i rejestracji zwierząt, współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz podmiotów prowadzących rejestry koniowatych, a także dokonywania zmian w rejestrze zwierząt gospodarskich oznakowanych, rejestrach koniowatych i centralnej bazie danych koniowatych (Dz. U. Nr 64, poz. 400 ze zm.).

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁹, wnosi o przeprowadzanie badań, w pełnym zakresie, we wszystkich przypadkach przewidzianych Programem wczesnego wykrywania ASF.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

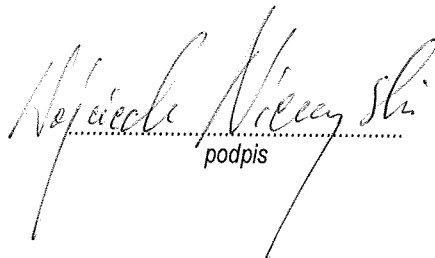
Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

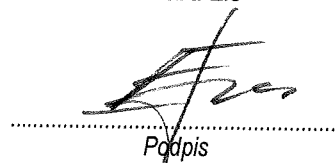
W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia **17** grudnia 2014 r.

Kontroler
Wojciech Niemyski
Specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Lis

.....
podpis

.....
Podpis

¹⁹ Dz. U. z 2012 r., poz.82 ze zm.